

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A Magyar Helsinki Bizottság észrevételei az ENSZ Egyetemes Időszaki Felülvizsgálati folyamata számára (összefoglaló, 2011. május 5.)

Alkotmányozás

Az alkotmányozás nélkülözötte az érdemi szakmai és a társadalmi vitát. Az Alaptörvényről folyó parlamenti vitára alig több mint egy hónapos időkeret állt rendelkezésre, amely összesen kilenc parlamenti vitanapot foglalt magába.

Az Alaptörvény csökkenti a védelem szintjét bizonyos alapvető jogok tekintetében:

- Alkotmányos szintre került a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés szabályozása, így az AB nem nyilváníthat róla véleményt.
- Ellentétben az EU Alapjogi Chartájával, nem említi kifejezetten a szexuális irányultságot a diszkrimináció tilalma kapcsán és kizárja az egyneműek házasságát.
- Megnyitja a lehetőséget a szigorúbb abortusz-szabályozás előtt
- Az egyenlő méltóság követelményét vonja kétségbe, amikor lehetővé teszi, hogy a szociális intézkedéseket az érintett személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan állapítsák meg.

Az Alaptörvény tart igényt a nemzeti és etnikai kisebbségek, valamint a jövő nemzedékek jogait védő külön ombudsmanokra és az adatvédelmi biztosra.

Az Alaptörvény egyes jogalkotási tárgyak (pl. adótörvények) kétharmadoszá tételével a jövőben hatalomra kerülő más politikai erőket megfosztja a lehetőségtől, illetve jelentősen megnehezíti számukra azt, hogy saját kormányprogramjukat megvalósítsák, így a **politikai váltógazdaságot és a demokratikus politikai versenyt teszi egyenlőtlené.**

Fékek és ellensúlyok eltávolítása

Alkotmánybíróság:

- Az Alaptörvény fenntartja az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozását a költségvetést, a központi adónemeket érintő jogszabályok tekintetében, felszámolja az e tárgyban született közhatalmi döntések teljes alkotmányossági kontrollját.
- Megszünteti annak lehetőségét, hogy a jogszabályok alkotmányellenessége utólagos vizsgálatát bárki kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál.
- Az Alkotmánybíróság elnöke megválasztásának jogát elveszi az alkotmánybíróktól és a törvényhozás kezébe helyezi.

Bírósági szervezet:

- A kötelező bírói nyugdíjkorhatár leszállítása megteremti annak a lehetőségét, hogy a kormánytöbbség a bíróságok lényegében teljes vezetését a bizalmát élvező személyekre cserélje.
- A 2011 márciusában elfogadott „semmisségi törvény”, amely egyedi ítéleteket bírál felül, súlyosan sérti a jogállami garanciákat, a jogbiztonságot és a bírói függetlenséget.
- Az Alaptörvény-javaslat hallgat a bíróságok igazgatási autonómiájának védelméről.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Büntetőpolitika és fogvatartás

- **Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés:** Magyarország az egyike azon kevés európai országnak, ahol az elítélteket – a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nélkül – életük végéig tartó szabadságvesztéssel sújthatják. A szakma egybehangzó véleménye szerint az ilyen büntetés nem egyeztethető össze a nemzetközi elvárásokkal és a büntetés-végrehajtási intézetekre nézve súlyos biztonsági kockázatot jelent.
- A **„három csapás” szabálya:** a Büntető törvénykönyv 2010-es szigorítása – amennyiben bizonyos feltételek fennállnak – kötelezővé teszi a bíró számára, hogy életfogytig tartó szabadságvesztést szabjon ki. Ez sérti azt az elvet, mely szerint a büntetéseknek az egyénre szabottnak kell lenniük, ezentúl ugyanis a bírónak a teljesen különböző súlyú bűncselekményeket elkövetőkre is ugyanazt a büntetést kell kiszabnia.
- A **büntetés-végrehajtási intézetek átlagos telítettsége 140% és a büntetőpolitika szigorodása miatt egyre nő.** A magyar Kormány erre adott válasza nem a fogvatartottak számának csökkentése, hanem a jogszabály szövegének 2010-es módosítása, amely szerint ezentúl a férfiak esetében a 3 m², a nők és a fiataloké esetében a 3,5 m² mozgásteret már csak „lehetőség szerint” kell biztosítani.
- A **fiatalok szabálysértési elzárása:** a szabálysértésekről szóló törvény módosításával fiatalok is kiszabható elzárás tulajdon elleni szabálysértésekért. A szabálysértési eljárásban nincsenek alternatív szankciók (pl. közérdekű munka, közvetítői eljárás), tehát a fiatalok rosszabb helyzetbe kerülhet, mintha tulajdon elleni bűncselekményt követne el. A szabályozás ellentétes a Gyermek jogairól szóló ENSZ Egyezményvel, amely kimondja, hogy a fogvatartás csak végső eszköz lehet a fiatalok esetében.

A hivatalos személyek által elkövetett jogsértések

- A **hivatalos személyek által elkövetett bántalmazások áldozatainak független orvosszakértő általi kivizsgálása nincsen biztosítva.** A bántalmazásra panaszkozó fogvatartottat jellemzően a rendőrség, vagy a bv-intézet orvosa vizsgálja meg. Az országos rendőrfőkapitány utasítása értelmében őta pedig az orvosi vizsgálatok során a rendőr jelenléte a főszabály és nem kivétel.
- A **hivatalos személyek által elkövetett bántalmazások ügyében nagyon ritkán jut el az eljárás vádemelésig,** ám ha mégis, a váderedményesség ilyenkor szignifikánsan alacsonyabb, mint más bűncselekmények esetében.

A roma kisebbség helyzete a rendvédelemmel összefüggésben

- A **gyűlölet-bűncselekmények dokumentálásának és kezelésének hiánya:** hiába állapította meg ennek hiányát számos nemzetközi szervezet, még mindig nincs megfelelő rendszer a gyűlölet-bűncselekmények monitorozására és statisztikai rögzítésére.
- A romák elleni erőszakos támadások kezelése: **a hatóság tagjai gyakran vonakodnak a gyűlölet-bűncselekményeket ekként minősíteni,** és a könnyebben bizonyítható minősítéseket részesítik előnyben (pl. testi sértés miatt indítanak eljárást ahelyett, hogy a közösség tagja elleni erőszakért vonnák felelősségre az elkövetőt).
- A **rendőrség az elmúlt időszakban jelentős késsedelemmel lépett fel a szélsőjobboldali csoportok romákkal szembeni fenyegető fellépése ellen,** és gyakran nem találta meg a megfelelő jogi megoldást a helyzet kezelésére.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

- **Diszkrimináció az igazoltatásokban:** kutatások támasztják alá, hogy egy romát háromszor valószínűbb, hogy igazoltatnak, mint egy nem romát, miközben a romák igazoltatása semmivel sem vezet több bűncselekmény felderítéséhez, mint a többségi társadalom tagjai körében végzett igazoltatás.

Menedékkérők és menekültek helyzete

- **A menedékkérők hozzáférése az ország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz:** Tapasztalataink szerint a határrendészeti feladatokat ellátó rendőrök jelentős része vonakodik „meghallani” a menedékkérelmeket, így azokat számos esetben nem továbbítják az idegenrendészeti hatóságnak. Aggodalomra ad okot az a súlyosan jogsértő gyakorlat, amely szerint olyan országokba küldenek vissza menedékkérőket, ahol nem részesülhetnek nemzetközi védelemben.
- **Nem vizsgálják teljes körűen a visszaküldés-tilalmának elvét:** A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) az idegenrendészeti eljárásban nem vizsgálja a visszaküldés tilalmának valódi érvényesülését és formális jegyzőkönyvek alapján határoz annak fennállásáról, így sem a kiutasítást, sem az idegenrendészeti őrizetet nem a megfelelő/teljes információk alapján hozza rendeli el az eljáró hatóság.
- **A menedékkérelemnek bizonyos esetekben nincs halasztó hatálya a kiutasítási intézkedésekkel szemben:** Komoly aggodalomra ad okot az a gyakorlat, amely szerint menedékkérőket toloncolnak ki az ország területéről anélkül, hogy érdemben vizsgálnák menedékkérelmük relevanciáját.
- **Integrációs stratégia hiánya:** A hajléktalanná váló menekültek számának növekedése általános jelenséggé vált az utóbbi néhány évben. Ennek fő oka az, hogy Magyarország a mai napig nem dolgozott ki átfogó integrációs stratégiát, amely lehetővé tehetné az elismert menekültek számára, hogy már egy korai stádiumban megkezdhesék beilleszkedésüket a magyar társadalomba.

Migránsok és menedékkérők idegenrendészeti őrizete

- A jelenleg hatályban lévő szabályozás szerint a Magyarország területére nem a jogszabályoknak megfelelően belépő, illetve itt tartózkodó migránsokat illetve **menedékkérőket automatikusan őrizetbe veszik.**
- Az új jogszabály lehetővé teszi **kisgyermekes családok 30 napos fogvatartását.**
- **Különleges bánásmódot igénylő menedékkérők** (pl. terhes nők, idős emberek) nem kapnak megfelelő, megkülönböztetett ellátást az idegenrendészeti őrizetben.
- Annak ellenére, hogy a jogszabály szerint **kísérő nélküli kiskorú menedékkérők** nem tarthatók fogva, számos ilyen esettel találkoztunk az elmúlt években. Nincs megfelelő kormegállapítás, az illetékes orvosok számos esetben ránézésre, beható vizsgálat nélkül értékelnek.